

Paprika – značaj, sortna raznolikost i pravci proizvodnje

Автор(и): доц. д-р Величка Тодорова, ИЗК "Марица", ССА

Дата: 10.03.2023 Брой: 3/2023

Paprika (*Capsicum annuum* L.) je doneta na naše prostore početkom 16. veka. Postepeno, zajedno sa drugim povrćem poput kupusa, crnog luka, belog luka, rotkvice itd., koje su Bugari gajili, paprika se brzo proširila i postala omiljena povrtarska kultura zbog visokih nutritivnih i dijetetskih kvaliteta svojih plodova. Ovi, slatki i ljuti, sadrže mnoge vredne hranljive materije, vitamine, pigmente, minerale, fenole, vlakna, esencijalne i aromatične materije, koje daju karakterističnu aromu i ukus paprike. Najvrednije komponente paprike su vitamini C, A, E, P, minerali K, P, Zn, Mg, folna kiselina itd. Po sadržaju vitamina C, koji varira od 50 do 400 mg% u zavisnosti od sorte i zrelosti ploda, paprika je jednaka crnoj ribizli, nekoliko puta premašuje citrusne kulture poput limuna i

narandže, kao i gotovo svo povrće. Koncentracija vitamina C raste i dostiže svoj maksimum kada su plodovi u botaničkoj zrelosti, dok se akumulacija vitamina P (rutina) završava u tehničkoj zrelosti.

Poslednjih godina, interesovanje za bioaktivne materije sa snažnom antioksidativnom aktivnošću je poraslo. Takvi su karotenoidi, kojima je paprika veoma bogata i od kojih se kasnije formira vitamin A. Među njima, u crvenim plodovima paprike dominiraju karoteni kapsantin i kapsorubin, β -karoten – u narandžastim, a ksantofili lutein i zeaksantin – u žuto obojenim i zelenim plodovima. Ove komponente imaju brojne zdravstvene benefite, uključujući zaštitu mrežnjače oka i smanjenje rizika od pojave katarakte. Još jedna snažna bioaktivna jedinjenja je kapsaicin, koji se nalazi u ljutim plodovima paprike. Ima protivupalno dejstvo i pomaže ubrzanju metabolizma, čime doprinosi regulaciji telesne težine. Ove materije nalaze primenu u prehrambenoj, kozmetičkoj i farmaceutskoj industriji kao prirodna bojila i arome i uključene su u sastav različitih lekovitih proizvoda i dodataka ishrani. Sve ovo pokazuje značaj za ljudsko zdravlje konzumiranja paprike u svim njenim oblicima, bojama i ukusima.

Sorti paprike razvijene u Institutu za povrtarstvo "Marica"

Bugarska je poznata po sortnoj raznolikosti, oplemenjivačkim dostignućima i tradiciji u gajenju ove kulture, a uloga bugarskih baštovana u stvaranju raznovrsnih formi i širenju paprike u Evropi i širom sveta je opštepriznata. Više od 90 godina, u IPP "Marica" – Plovdiv, razvijaju se linije i sorte paprike, od kojih su većina decenijama bile glavne za zemlju, a neke od njih su i dalje tražene i gaje se u zemlji i nude proizvođačima.

Albena

Rana bugarska sorta poreklom od Zlatni medalj 7. Pogodna za ranu i srednje ranu ratarsku proizvodnju kao i u zaštićenim objektima. Kada vreme postane hladnije, ne formira antocijan na plodovima i stabilu. Plodovi su viseći, blago spljošteni, dužine 13-18 cm, širine 5-7 cm u osnovi, prosečne mase 75-80 g. Mezokarp je debeo 4-5 mm. Vegetacioni period do tehničke zrelosti je 105-110 dana.

Buketen 50

Razvijena u IPP "Marica". Pogodna je za srednje ranu ratarsku proizvodnju. Plodovi su uspravni. U poređenju sa Gorogled 6 ima veću ranost i koncentrisanije zrenje, kao i veći sadržaj pigmenta (180-230 ASTA jedinica). Vegetacioni period od nicanja do 70% koncentrisane zrelosti plodova je oko 145 dana. Ima visoku otpornost na verticilijumsko uvenuće. Namenjena je za proizvodnju visokokvalitetne crvene paprike za mlevenje.

Bugar ski ratund

Tradicionalna bugarska sorta. Pogodna za srednje ranu i kasnu ratarsku proizvodnju. Biljka je visoka 35-45 cm sa dve do tri grane. Plodovi su spljošteni sa tri do četiri blago izražena segmenta. Prosečna masa ploda je 90-100 g. Mezokarp je nežan, sočan i sladak. Vegetacioni period do tehničke zrelosti je 115-120 dana, a do botaničke zrelosti – 140-150 dana. Namenjena je za konzumiranje sveže i prerađeno (pikli, ajvar, itd.).

Beli kalinkov

Bugarska sorta iz grupe širokih paprika, tipa Kalinkov (Dolma). Pogodna za ranu i srednje ranu ratarsku proizvodnju kao i u zaštićenim objektima. Plodovi su uspravni, trorebrasti, dužine 9-11 cm i prečnika 5-6 cm u osnovi. Perikarp je oko 6 mm debeo, sa tankom korom. U tehničkoj zrelosti plodovi su voštano beli, a u botaničkoj – crveni. Vegetacioni period je oko 110-115 dana do tehničke i 135-140 dana do botaničke zrelosti. Namijenjena je za konzumiranje sveže i prerađeno.

Bela šipka

Lokalna sorta, tipa Šipka. Namenjena za srednje ranu i kasnu ratarsku proizvodnju, kao i u zaštićenim objektima. Plodovi su mali, konusni, dužine 5-7 cm i širine 1,5-2,5 cm u osnovi. U tehničkoj zrelosti su belkasto zeleni, a u botaničkoj – crveni. Vegetacioni period do tehničke zrelosti je 95-100 dana i do botaničke – 144 dana.

Gorogled 6

Razvijena u IPP "Marica" za proizvodnju crvene paprike za mlevenje. Pogodna je za srednje ranu ratarsku proizvodnju. Plodovi su uspravni, konusni, sa relativno širokom osnovom. Dugi su 8-10 cm i prečnika 3-3,5 cm u osnovi. Sorta se odlikuje visokim sadržajem suve materije (25-30%) i sadržajem pigmenta pri berbi. Vegetacioni period do 70% koncentrisane zrelosti je oko 160 dana.

Džuljunska šipka 1021

Razvijena u IPP "Marica", tipa Šipka. Veoma rana i visokoprinosna sorta. Namenjena za ranu i srednje ranu ratarsku proizvodnju, kao i u zaštićenim objektima. Plodovi su viseći, mali, dužine 4-6 cm i širine 1,5-2,5 cm u osnovi. Kratko su konusnog oblika sa blago zaobljenim vrhom. Njihova površina je glatka sa jakim sjajem. Imaju jako ljut ukus. U tehničkoj zrelosti su tamno zeleni, a u botaničkoj – intenzivno crveni. Masa ploda je od 8 do 11 g. Vegetacioni period do tehničke zrelosti je 90-95 dana.

Zlatni medalj 7

Razvijena u IPP "Marica". Namenjena za ranu i srednje ranu ratarsku proizvodnju, kao i u zaštićenim objektima. Plodovi su viseći, dugi. U tehničkoj zrelosti su svetlo zeleni, a u botaničkoj – crveni. Mezokarp je sočan, nežan, sladak i prijatno aromatičan. Vegetacioni period je 105-110 dana do tehničke zrelosti. Proizvod je namenjen za konzumiranje sveže i prerađeno.

IPP Delikates

Tipa rog. Odgajena u IPP "Marica" od sorte Čorbadijski. Pogodna za ranu, srednje ranu i kasnu ratarsku proizvodnju, kao i u zaštićenim objektima. Plodovi IPP Delikatesa su slatki, veoma dugi, uski u osnovi i poprečno naborani. Relativno je prinonosnija od početne sorte. Vegetacioni period do tehničke zrelosti je oko 100 dana, a do botaničke – 135 dana. Proizvod je namenjen za konzumiranje sveže i prerađeno (pikli, itd.).

IPP Kalin

Visokoprinosna sorta IPP "Marica" za proizvodnju paprike za mlevenje. Pogodna za srednje ranu ratarsku proizvodnju. Ima relativno redak list i viseće plodove sa tri do četiri ložice, dužine 7-9 cm i širine 1,5-2,5 cm. Boja plodova u botaničkoj zrelosti je čokoladno braon, ali pod jakim svetlom dobija blago crvenkastu nijansu. Ističe se veoma dobrom čuvanošću gotovog proizvoda u skladišnim uslovima.

IPP Rubin

Visokoprinosna sorta za proizvodnju crvene paprike za mlevenje, razvijena u IPP "Marica". Pogodna za srednje ranu ratarsku proizvodnju. Plodovi su viseći, u tehničkoj zrelosti tamno zeleni, a u botaničkoj – intenzivno crveni. Sadržaj suve materije je oko 22%, a sadržaj pigmenta – 170-220 ASTA jedinica. Vegetacioni period od nicanja do 80% crvenih plodova je oko 155 dana. Proizvod je visokog kvaliteta, namenjen za proizvodnju mlevene paprike i oleoresina.

Kalojan